

**WYZWANIA ZRÓWNOWAŻONEGO UŻYTKOWANIA TERENU
NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO - SCENARIUSZE 2050**

**DIAGNOZA STANU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W KONTEKŚCIE PRZESTRZENNYM**

**Prof. AE dr hab. Florian Kuźnik,
dr Jerzy Biniecki, dr Bogumił Szczupak,
dr Artur Ochojski, mgr Marcin Baron**

**Akademia Ekonomiczna w Katowicach
Katedra Badań Strategicznych i Regionalnych**

Katowice, marzec 2010

Spis treści

1. Zróżnicowanie PKB w krajowym i wojewódzkim układzie odniesienia	3
2. Tworzenie wartości dodanej w podregionach	4
3. Konkurencyjność gospodarki podregionów województwa śląskiego	6
4. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy w powiatach	7
5. Pozycja gospodarcza regionu	9
6. Zmiana liczby ludności	11
7. Gęstość zaludnienia	14
8. Przyrost naturalny i migracje	18
9. Siła ekonomiczna przedsiębiorstw	20

1. Zróżnicowanie PKB w krajowym i wojewódzkim układzie odniesienia

Podstawowe informacje związane z wielkością produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca (lata 2000 i 2007) w odniesieniu do wartości liczonych dla kraju i dla regionu przedstawiono w tabelach 1 i 2.

Tabela 1. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca, Polska = 100

	2000 [%]	2007 [%]
Polska	100,0	100,0
Śląskie	107,7	106,1
Podregion katowicki	143,4	143,4
Podregion tyski	133,3	134,6
Podregion gliwicki	109,1	107,7
Podregion sosnowiecki	102,9	107,0
Podregion bielski	107,1	96,6
Podregion rybnicki	90,6	88,0
Podregion częstochowski	87,0	85,1
Podregion bytomski	80,6	79,5

Źródło: www.stat.gov.pl

Tabela 2. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca, Śląskie = 100

	2000 [%]	2007 [%]
Śląskie	100,0	100,0
Podregion katowicki	133,1	135,1
Podregion tyski	123,7	126,9
Podregion gliwicki	101,3	101,5
Podregion sosnowiecki	95,5	100,8
Podregion bielski	99,4	91,0
Podregion rybnicki	84,1	83,0

Podregion częstochowski	80,7	80,2
Podregion bytomski	74,8	74,9

Źródło: www.stat.gov.pl

Gospodarka województwa śląskiego jest spolaryzowana pod względem tworzenia PKB. Za podregiony dobrobytu można uznać podregion katowicki i tyski. Drugą grupę stanowią podregiony gliwicki i sosnowiecki, w których PKB *per capita* nieznacznie przekracza średnie: krajową i wojewódzką. Sytuacja podregionu katowickiego jest stabilna, natomiast znaczący spadek odnotował podregion bielski. W najgorszym położeniu niezmiennie znajduje się podregion bytomski.

2. Tworzenie wartości dodanej w podregionach

Zweryfikowano relacje tworzenia wartości dodanej brutto w przemyśle i budownictwie do wartości dodanej brutto w usługach (lata 1999 i 2006). Wyniki przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Stosunek wartości dodanej brutto w przemyśle i budownictwie do wartości dodanej brutto w usługach

	1999	2006
Podregion tyski	1,49	1,33
Podregion rybnicki	0,79	0,80
Podregion sosnowiecki	0,68	0,75
Podregion częstochowski	0,55	0,68
Podregion bielski	0,70	0,63
Podregion gliwicki	0,57	0,63
Podregion bytomski	0,50	0,49
Podregion katowicki	0,49	0,41

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Relacja wartości dodanej brutto w przemyśle i budownictwie do wartości dodanej w usługach rynkowych i nierynkowych wskazuje, że gospodarka zdecydowanej większości podregionów województwa oparta jest o usługi.

Podregionami o najwyższym udziale usług w strukturze tworzonej wartości dodanej brutto są podregion katowicki i bytomski. Jedynie podregion tyski można uznać za obszar w gospodarce którego znaczącą rolę odgrywa sektor II (przemysł i budownictwo). Sektor II ma również duże znaczenie w podregionach rybnickim i sosnowieckim. W podregionach: katowickim, bytomskim, bielskim i tyskim w okresie 1999-2006 nastąpił szybszy wzrost tworzenia wartości dodanej w usługach niż w przemyśle i budownictwie.

W tabeli 4. przedstawiono udział różnych podregionów w tworzeniu wartości dodanej poszczególnych gałęzi gospodarki.

Tabela 4. Udział w tworzeniu wartości dodanej brutto rok 2006, Śląskie = 100

	Ogółem [%]	Rolnictwo...	Przemysł [%]	Budowni- ctwo [%]	Handel...	Pośredni- ctwo...	Pozostałe usługi [%]
		[%]			[%]	[%]	
Śląskie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Podregion bielski	12,8	15,8	12,4	13,4	13,5	11,6	13,5
Podregion bytomski	7,5	9,7	5,9	8,0	8,0	7,4	9,5
Podregion częstochoowski	9,0	30,2	9,1	8,6	8,3	7,3	10,6
Podregion gliwicki	10,8	7,2	10,7	10,5	9,7	13,7	10,3
Podregion katowicki	22,3	1,3	15,7	20,4	26,3	29,4	23,6
Podregion rybnicki	11,5	12,4	12,9	13,7	10,2	9,4	12,4
Podregion sosnowiecki	16,0	15,8	17,9	15,0	16,5	14,3	13,4
Podregion tyski	10,0	7,6	15,3	10,4	7,5	6,9	6,7

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Podregionem o największej sile gospodarczej jest podregion katowicki. Tworzenie wartości dodanej w przemyśle skoncentrowane jest w podregionach: sosnowieckim, katowickim i tyskim, które razem skupiają ok. 50% potencjału przemysłowego. Tworzenie wartości dodanej w handlu skoncentrowane jest w podregionach: katowickim, sosnowieckim i bielski, które razem skupiają ponad 50% potencjału handlowego. Podregionami o koncentracji funkcji rolniczej są: bielski, częstochowski, rybnicki i sosnowiecki.

3. Konkurencyjność gospodarki podregionów województwa śląskiego

Oceny konkurencyjności dokonano w układzie podregionów, za pomocą wskaźników zatrudnialności i produktywności (2007r.). Zatrudnialność obliczano jako stosunek liczby pracujących łącznie z rolnictwem [os.] do liczby ludności w wieku produkcyjnym od 15 lat [os.]. Wartość tego wskaźnika dla województwa śląskiego w roku 2007 wynosiła 0,3793. Produktywność obliczano jako wartość PKB [zł] przypadającą na liczbę pracujących łącznie z rolnictwem [os.]. Wartość tego wskaźnika dla województwa śląskiego w roku 2007 wynosiła 124.634 zł/os. Wyniki przedstawiono na schemacie 1.

Schemat 1. Zatrudnialność i produktywność

PRODUKTYWNOŚĆ, ROK 2007	+	SOSNOWIECKI (Z=0,33; P=140.885)	TYSKI (Z=0,43; P=134.829) KATOWICKI (Z=0,49; P=131.043)
		BIELSKI (Z=0,37; P=119.648) RYBNICKI (Z=0,33; P=118.656) BYTOMSKI (Z=0,30; P=118.282)	GLIWICKI (Z=0,38; P=124.607) CZĘSTOCHOWSKI (Z=0,38; P=100.649)
		-	+
			ZATRUDNIALNOŚĆ, ROK 2007

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Najwyższy poziom konkurencyjności gospodarczej, mierzonej produktywnością i zatrudnialnością, osiągają podregiony: tyski i katowicki. Wysoka pozycja konkurencyjna subregionu sosnowieckiego jest wynikiem ponadprzeciętnej produktywności. Pozostałe podregiony charakteryzują się niższą konkurencyjnością, co w przypadku podregionów gliwickiego i częstochowskiego spowodowane jest niską produktywnością, do której w zajmujących najłabszą pozycję podregionach: bielskim, rybnickim i bytomskich dochodzi również niski poziom zatrudnialności.

Niską zatrudnialność uznać można za podstawową barierę wzrostu konkurencyjności gospodarki województwa śląskiego.

4. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy w powiatach

Wskaźnik salda dojazdów do pracy pozwala na uzyskanie orientacji na temat przestrzennego zróżnicowania atrakcyjności lokalnych rynków pracy. Wartości wskaźnika dla układu powiatowego (2006r.) przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy w powiatach

	2006 [os.]
Katowice	92 292
Bielsko-Biała	19 602
Gliwice	13 074
Jastrzębie-Zdrój	10 457
Częstochowa	10 193
Dąbrowa Górnicza	1 644
Rybnik	1 341
Chorzów	398
Mysłowice	386
raciborski	-1 415
Tychy	-1 513
mikołowski	-1 796

Jaworzno	-1 836
tarnogórski	-2 066
Piekary Śląskie	-2 673
lubliniecki	-2 682
myszkowski	-2 753
Świętochłowice	-3 389
Zabrze	-3 396
kłobucki	-3 425
pszczyński	-3 689
bieruńsko-lędziński	-4 249
Żory	-4 399
zawierciański	-4 732
Ruda Śląska	-5 061
Siemianowice Śląskie	-5 490
Bytom	-5 811
gliwicki	-6 147
żywiecki	-6 726
cieszyński	-7 184
rybnicki	-7 846
częstochowski	-8 644
bielski	-10 457
wodzisławski	-11 613
będziński	-12 254
Sosnowiec	-12 459

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

W województwie śląskim pod względem salda dojazdów do pracy ukształtowała się dwubiegunowa struktura hierarchiczna:

- Na pierwszym biegunie, znajdują się miasta „ssące” siłę roboczą. Wśród nich pozycję zdecydowanego lidera zajmują Katowice, a drugą grupę miast „ssących” tworzą: Bielsko-Biała, Gliwice, Jastrzębie Zdrój i Częstochowa.

- Na drugim biegunie znajdują się wykazujące dominację funkcji mieszkaniowej obszary „tłoczące” siłę roboczą – powiaty: bielski, wodzisławski i będziński oraz miasto Sosnowiec.

5. Pozycja gospodarcza regionu

W tabelach 6. i 7. podano wartości PKB na 1 mieszkańca dla województwa śląskiego oraz jego podregionów, w odniesieniu do wartości innych regionów i podregionów w kraju.

Tabela 6. PKB/mieszkańca - województwa

		2007 [zł/]
-	Polska	30 873
1	Mazowieckie	49 415
2	Dolnośląskie	33 567
3	Śląskie	32 761
4	Wielkopolskie	32 266
5	Pomorskie	30 396
6	Łódzkie	28 371
7	Zachodniopomorskie	27 708
8	Lubuskie	27 350
9	Kujawsko-pomorskie	26 801
10	Małopolskie	26 456
11	Opolskie	25 609
12	Świętokrzyskie	23 741
13	Warmińsko-mazurskie	22 961
14	Podlaskie	22 896
15	Lubelskie	20 913
16	Podkarpackie	20 829

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Województwo śląskie podtrzymuje silną pozycję w grupie pięciu województw o ponadprzeciętnym w skali krajowej poziomie tworzenia PKB na głowę mieszkańca.

Jednocześnie odnotować jednak można:

- Utratę do niedawna zajmowanej drugiej pozycji w kraju.
- Niewielkie różnice dzielące województwo śląskie od województw znajdujących się w rankingu bezpośrednio za nim.
- Fakt, iż dystans dzielący województwo śląskie od lidera (województwo mazowieckie) jest znacząco większy, niż dystans dzielący województwo śląskie od zajmującego ostatnią pozycję województwa podkarpackiego.

Tabela 7. PKB/mieszkańca - podregiony

		2007 [zł/]
	Polska	30 873
1	Podregion 28 - m. Warszawa	94 185
2	Podregion 62 - m. Poznań	62 422
3	Podregion 2 - legnicko-głogowski	52 127
4	Podregion 21 - m. Kraków	48 924
5	Podregion 5 - m. Wrocław	45 623
6	Podregion 48 - katowicki	44 273
7	Podregion 43 - trójmiejski	44 151
8	Podregion 51 - tyski	41 560
9	Podregion 65 - m. Szczecin	39 558
10	Podregion 16 - m. Łódź	37 372
[...]		
14	Podregion 47 - gliwicki	33 258
15	Podregion 50 - sosnowiecki	33 025
[...]		
17	Podregion 44 - bielski	29 808
[...]		
21	Podregion 49 - rybnicki	27 179
[...]		
24	Podregion 46 - częstochowski	26 275
[...]		
35	Podregion 45 - bytomski	24 542

[...]		
66	Podregion 22 - nowosądecki	17 438

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Z wyjątkiem podregionu bytomskiego pozostałe podregiony województwa śląskiego plasują się w górnej połowie klasyfikacji sporządzonej według kryterium PKB/mieszkańca. Połowa podregionów (katowicki, tyski, gliwicki i sosnowiecki) wykazuje ponadprzeciętny (w relacji do średniej krajowej) poziom tworzenia PKB/mieszkańca, a pozostałe cztery (bielski, rybnicki, częstochowski i bytomski) plasują się poniżej przeciętnej krajowej. Podregion katowicki będący liderem wojewódzkim i zajmującym szóste miejsce w skali kraju, osiąga poziom PKB *per capita* ponad dwa razy mniejszy niż podregion m. Warszawy i blisko 1,5 razy mniejszy niż podregion m. Poznania.

6. Zmiana liczby ludności

Województwo Śląskie w latach 1998-2008 odnotowało spadek liczby ludności o ponad 236 tysięcy mieszkańców, co stanowi 4,8% liczby ludności w roku 1998. Najbardziej obciążone spadkiem liczby ludności są gminy wymienione w tabeli 8.

Tabela 8. Gminy obciążone spadkiem liczby ludności

	Zmiana liczby ludności 1998-2008 [%]
Szczekociny	-10,1%
Katowice	-10,5%
Bytom	-10,6%
Pilchowice	-10,8%
Piekary Śląskie	-10,8%
Bieruń	-11,4%
Lubliniec	-11,7%
Racibórz	-11,7%
Pyskowice	-12,6%
Toszek	-21,0%

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Na drugim biegunie znajdują się gminy, w których wystąpił najwyższy przyrost liczby ludności. Wymieniono je w tabeli 9.

Tabela 9. Gminy o najwyższym przyroście liczby ludności

	Zmiana liczby ludności 1998-2008 [%]
Bojszowy	19,3%
Jaworze	18,0%
Suszec	12,5%
Świerklaniec	11,7%
Brenna	11,6%
Kozy	10,5%
Jasienica	10,1%
Jejkowice	10,0%

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

W Aglomeracji Górnośląskiej spadek liczby ludności wyniósł w latach 1998-2008 ponad 164 tysiące osób, co stanowi 7,7% stanu ludności z roku 1998.

Spadek liczby ludności wystąpił we wszystkich miastach Aglomeracji Górnośląskiej. Ponadprzeciętny poziom depopulacji odnotowały miasta wymienione w tabeli 10.

Tabela 10. Miasta Aglomeracji Górnośląskiej podlegające silnej depopulacji

	Zmiana liczby ludności 1998-2008 [%]
Piekary Śląskie	-10,85%
Bytom	-10,57%
Katowice	-10,50%
Ruda Śląska	-9,86%
Sosnowiec	-9,36%
Świętochłowice	-8,25%
Siemianowice Śląskie	-7,94%

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Relatywnie niższe ubytki ludnościowe odnotowały miasta wymienione w tabeli 11.

Tabela 11. Miasta Aglomeracji Górnośląskiej podlegające słabszej depopulacji

	Zmiana liczby ludności 1998-2008 [%]
Gliwice	-7,30%
Chorzów	-6,90%
Zabrze	-5,88%
Mysłowice	-5,61%
Tychy	-2,78%
Jaworzno	-2,76%
Dąbrowa Górnicza	-2,08%

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

W układzie podregionów regres ludnościowy zaznaczył się najsilniej w odniesieniu do podregionów wymienionych w tabeli 12.

Tabela 12. Podregiony charakteryzujące się silnym regresem ludnościowym

	Zmiana liczby ludności 1998-2008 [%]
Podregion katowicki	-9,00%
Podregion bytomski	-8,09%
Podregion gliwicki	-7,33%

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Tempo depopulacji niższe od średniej wojewódzkiej wystąpiło w latach 1998-2008 w podregionach: rybnickim (-4,52%), sosnowieckim (-4,26%), częstochowskim (-3,71%), tyskim (-1,01%). Jedynym podregionem, który utrzymał w tym okresie dodatnie tempo przyrostu liczby ludności jest podregion bielski (0,82%).

7. Gęstość zaludnienia

W gminnym układzie odniesienia ośrodki wymienione w tabeli 13. wykazują gęstość zaludnienia (mierzoną jako stosunek liczby ludności do powierzchni terenów zurbanizowanych, będących różnicą między powierzchnią całkowitą oraz powierzchnią gruntów rolnych i lasów) co najmniej dwukrotnie przekraczającą wartość obliczoną dla województwa (która w 2005 roku wynosiła 2.093 os./km²).

Tabela 13. Gminy o gęstości zaludnienia na terenach zurbanizowanych co najmniej dwukrotnie przekraczającej wartość dla województwa

	Gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych, 2005 rok [os./km²]
Bytom	4.845
Świętochłowice	4.819
Siemianowice Śląskie	4.647
Chorzów	4.361
Katowice	4.295
Sosnowiec	4.274
Tychy	4.261
Ornontowice	4.229

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Najmniejszą (ponad dwukrotnie niższą od wartości obliczonej dla województwa) gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych wykazują gminy wymienione w tabeli 14.

Tabela 14. Gminy o gęstości zaludnienia na terenach zurbanizowanych co najmniej dwukrotnie niższej od wartości dla województwa

	Gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych, 2005 rok [os./km²]
Zbrosławice	1.042
Bestwina	1.026
Kochanowice	1.000

Rudnik	991
Dębowiec	955
Brenna	950
Mierzęcice	950
Koszęcin	948
Świerklaniec	948
Niegowa	941
Włodowice	916
Krzyżanowice	902
Pietrowice Wielkie	896
Popów	887
Kroczyce	884
Jasienica	878
Kłomnice	868
Ślemień	854
Łękawica	853
Przystajń	833
Nędza	821
Żarnowiec	810
Chełm Śląski	805
Miasteczko Śląskie	779
Imielin	740
Milówka	710
Wielowieś	703
Siewierz	686
Jeleśnia	684
Lubomia	675
Miedzno	672
Olsztyn	665
Janów	663
Ciasna	650
Czernichów	638

Krupski Młyn	627
Pawonków	626
Żarki	610
Sławków	608
Ozarowice	604
Herby	568
Szczekociny	560
Kruszyna	547
Dąbrowa Zielona	538
Lelów	484
Irządze	481
Rudziniec	479
Przyrów	455
Rajcza	350
Konieczpol	322
Goczałkowice-Zdrój	159

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Gęstość zaludnienia terenów zurbanizowanych w miastach Aglomeracji Górnośląskiej przedstawiono w tabeli 15. Średnia gęstość zaludnienia terenów zurbanizowanych dla Aglomeracji Górnośląskiej wynosi 3.642.

Tabela 15. Gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych miast Aglomeracji Górnośląskiej

	Gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych, 2005 rok [os./km²]
Bytom	4.845
Świętochłowice	4.819
Siemianowice Śląskie	4.647
Chorzów	4.360
Katowice	4.294
Sosnowiec	4.273

Tychy	4.260
Zabrze	3.870
Gliwice	3.855
Aglomeracja Górnośląska	3.642
Ruda Śląska	3.362
Piekary Śląskie	3.192
Mysłowice	3.062
Jaworzno	2.376
Dąbrowa Górnicza	1.809

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

W przekroju podregionów, gęstość zaludnienia terenów zurbanizowanych przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych podregionów województwa śląskiego

	Gęstość zaludnienia na terenach zurbanizowanych, 2005 rok [os./km²]
Podregion katowicki	4.000
Podregion gliwicki	2.711
Podregion rybnicki	2.212
Podregion sosnowiecki	2.129
Podregion bytomski	2.065
Podregion tyski	1.816
Podregion bielski	1.549
Podregion częstochowski	1.440

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

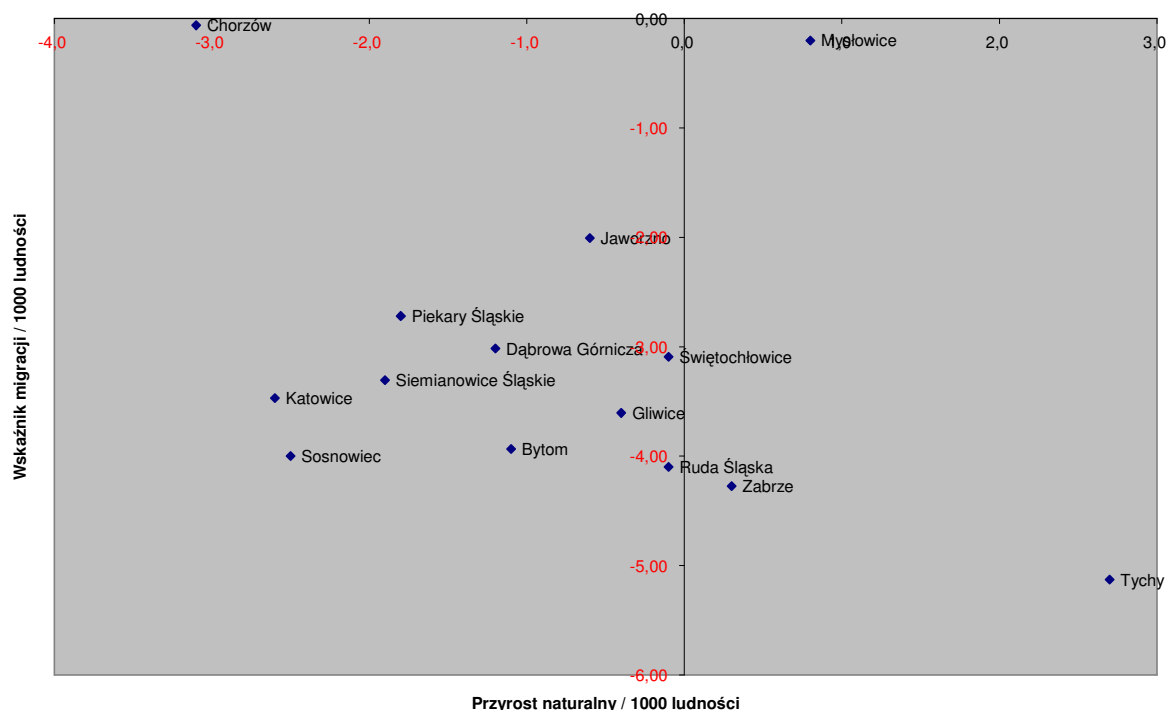
8. Przyrost naturalny i migracje

Mając na uwadze układ gminny, można zaobserwować następujące prawidłowości w procesach demograficznych (w roku 2008):

- 48% potencjału demograficznego województwa objęte jest procesami depopulacji; ujemne saldo przyrostu naturalnego i ujemne saldo migracji.
- Jedynie w gminach reprezentujących łącznie 12% ludności województwa występują dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji. Są to w przeważającej mierze małe gminy w części południowej województwa.
- Na obszarach małych, rozproszonych w przestrzeni województwa gmin, skupiających 11% jego ludności mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym i dodatnim przyrostem migracyjnym.
- 29% ludności województwa zamieszkuje obszary charakteryzujące się dodatnim przyrostem naturalnym i ujemnym saldem migracji. Grupa ta jest zróżnicowana, tworzona głównie przez miasta.
- Dodatni przyrost naturalny wystąpił na obszarach łącznie gromadzących 41% ludności województwa.
- Dodatnie saldo migracji wystąpiło na obszarach łącznie gromadzących 23% ludności województwa.

We wszystkich miastach Aglomeracji Górnośląskiej odnotowano w 2008 roku ujemne saldo migracji. Natomiast miasta te zróżnicowane były z punktu widzenia przyrostu naturalnego. W 11 miastach wskaźnik salda migracji i przyrostu naturalnego był ujemny. Jedynie w 3 miastach, tj. Tychach, Mysłowicach i Zabrze odnotowano dodatni przyrost naturalny. Wartości te przedstawiono na schemacie 2.

Schemat 2. Pozycjonowanie miast Aglomeracji Górnośląskiej wg przyrostu naturalnego i migracji, rok 2008

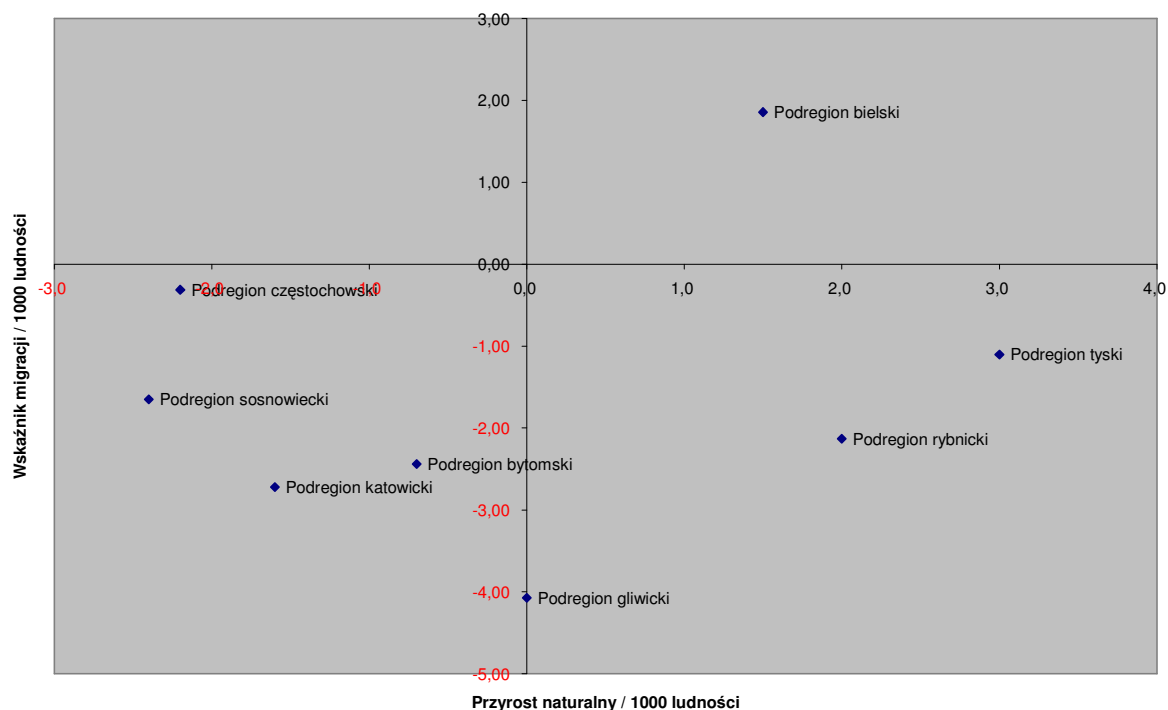

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

W układzie ponadregionalnym, z punktu widzenia przyrostu naturalnego i migracji (w roku 2008), województwo śląskie można podzielić na 3 segmenty (uwidocznione na schemacie 3.):

- Pierwszy segment tworzą podregiony, w których odnotowano ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Są to podregiony: częstochowski, sosnowiecki, katowicki, bytomski oraz gliwicki (którego przyrost naturalny wyniósł 0). Razem wzięte podregiony te tworzą znaczący obszar depopulacji.
- Drugi segment tworzą podregiony tyski i rybnicki, które notują dodatni przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. W 2008 roku w podregionach tych w wartościach bezwzględnych ubytek migracyjny przewyższał przyrost ludności wynikający z przyrostu naturalnego.
- Trzeci segment tworzy podregion bielski, w którym odnotowano dodatni przyrost migracji, jak i dodatni przyrost naturalny. Jedynie w tym podregionie mówić można o sustensywnym rozwoju demograficznym.

Schemat 3. Pozycjonowanie podregionów województwa śląskiego wg przyrostu naturalnego i migracji, rok 2008

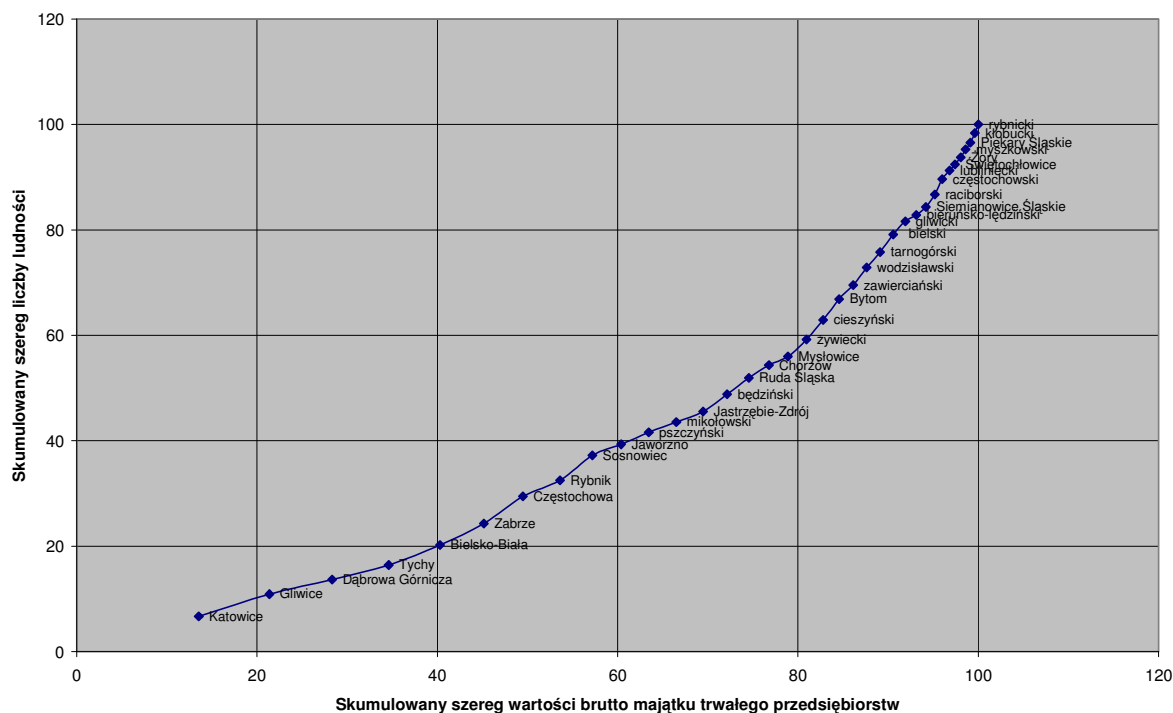

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

9. Siła ekonomiczna przedsiębiorstw

Siłę ekonomiczną przedsiębiorstw przedstawiono za pomocą informacji o koncentracji majątku przedsiębiorstw (wykres 1.), koncentracji nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw (wykres 2.), restytucji majątku przedsiębiorstw (wykres 3.), stopie inwestycji przedsiębiorstw (tabela 17.). Następnie zweryfikowano relacje pomiędzy rangami miast względem udziału w majątku brutto przedsiębiorstw a ich nakładami inwestycyjnymi (schemat 4.). Wszystkie analizy przeprowadzono w powiatowym układzie odniesienia.

Wykres 1. Koncentracja majątku przedsiębiorstw, rok 2008

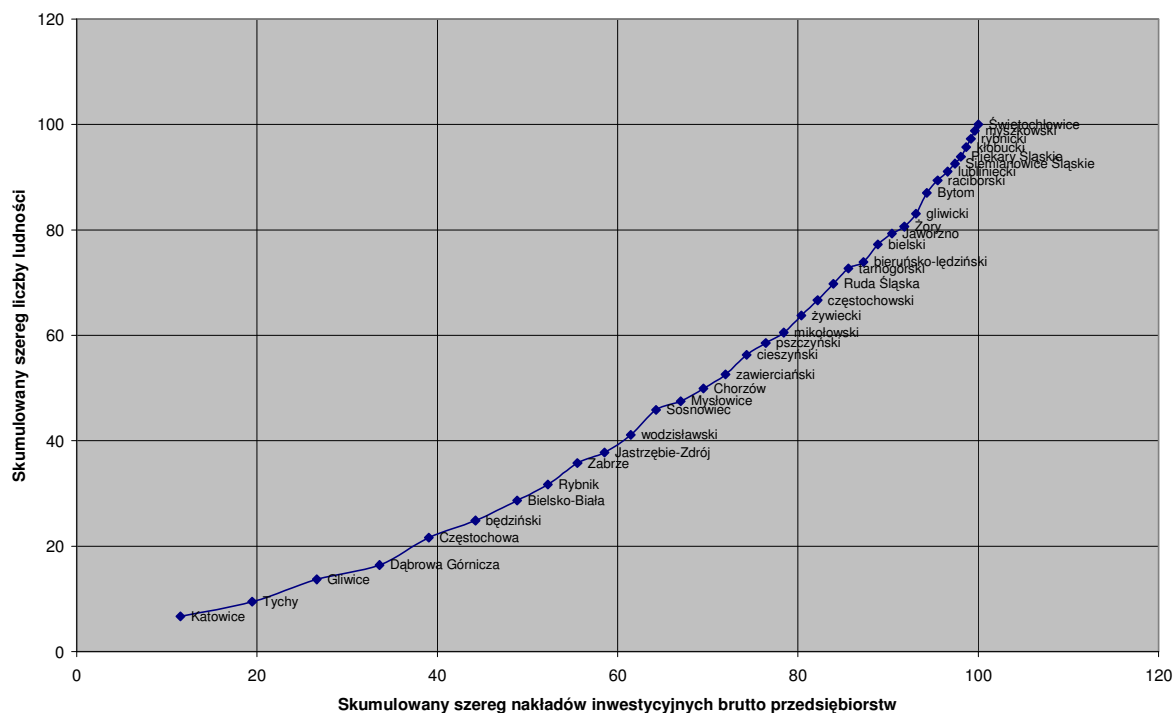
Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

40% zainwestowanego majątku trwałego przedsiębiorstw województwa śląskiego (w 2008r) skumulowane jest na obszarze pięciu miast: Katowice, Gliwice, Dąbrowa Górnicza, Tychy, Bielsko-Biała; zamieszkiwanych przez 20% mieszkańców województwa.

60% zainwestowanego majątku trwałego przedsiębiorstw województwa śląskiego (w 2008r) skumulowane jest na obszarze dziesięciu miast: Katowice, Gliwice, Dąbrowa Górnicza, Tychy, Bielsko-Biała, Zabrze, Częstochowa, Rybnik, Sosnowiec, Jaworzno; zamieszkiwanych przez 40% mieszkańców województwa.

10% zainwestowanego majątku trwałego przedsiębiorstw województwa śląskiego (w 2008r) rozproszone jest w trzynastu powiatach: rybnickim, kłobuckim, Piekarach Śląskich, myszkowskim, Żorach, Świętochłowicach, lublinieckim, częstochowskim, raciborskim, Siemianowicach Śląskich, bieruńsko-łędzkim, gliwickim i bielskim; kumulujących łącznie 20% ludności województwa.

Wykres 2. Koncentracja nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, rok 2008

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

40% nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw województwa śląskiego (w 2008r.) skoncentrowanych jest w pięciu miastach: Katowicach, Tychach, Gliwicach, Dąbrowie Górniczej i Częstochowie. W miastach tych zamieszkuje 21% ludności województwa.

10% nakładów inwestycyjnych (w 2008r.) zostało rozproszonych w dwunastu powiatach, tj.: Żorach, gliwickim, Bytomiu, raciborskim, lublinieckim, Siemianowicach Śląskich, Piekarach Śląskich, kłobuckim, rybnickim, myszkowskim, Świętochłowicach. Powiaty te zamieszkuje 20% ludności województwa. Udział tych powiatów w ogólnym potencjale majątku przedsiębiorstw województwa śląskiego jest najniższy.

Wykres 3. Restytucja majątku przedsiębiorstw, rok 2008

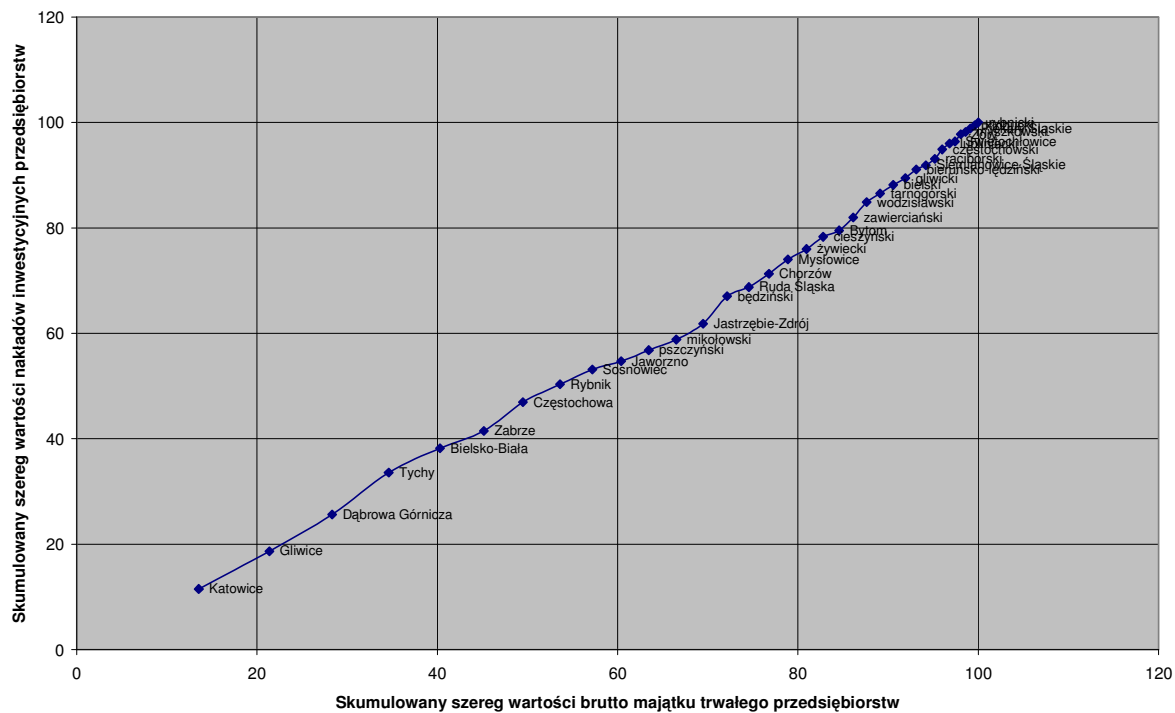

Tabela 17. Stopa inwestycji przedsiębiorstw

	2002 [%]	2003 [%]	2004 [%]	2005 [%]	2006 [%]	2007 [%]	2008 [%]	ŚRE- DNIA [%]
częstocho- wski	10,12	11,29	10,47	10,82	12,42	14,99	22,69	13,26
Tychy	11,28	14,53	7,19	6,91	9,57	18,79	13,14	11,63
Żory	6,71	6,11	7,11	6,52	14,12	16,73	23,44	11,53
rybnicki	12,93	11,97	7,13	10,99	6,44	12,08	14,09	10,81
Bielsko-Biała	17,23	11,07	9,26	6,84	10,61	11,70	8,42	10,73
kłobucki	8,85	7,49	10,22	10,54	13,38	12,39	12,06	10,70
żywiecki	9,57	10,19	12,70	10,17	10,29	12,01	9,83	10,68
będziński	3,05	3,96	4,93	4,98	11,97	22,48	20,16	10,22
lubliniecki	6,49	7,50	9,45	5,55	10,23	16,32	14,12	9,95
myszkowski	5,47	5,83	12,98	9,54	10,40	13,96	8,57	9,54
bieruńsko- lędziński	3,37	6,46	6,77	11,12	11,62	13,40	13,95	9,53
wodzisławski	4,92	6,00	7,02	6,62	7,65	14,02	19,95	9,46
tarnogórski	6,13	7,93	10,03	9,26	10,21	10,34	11,67	9,37
Częstochowa	12,04	7,76	5,00	8,13	7,75	10,65	13,02	9,19
Siemianowice Śląskie	9,26	8,83	8,12	5,05	14,28	10,54	7,99	9,15
gliwicki	5,06	7,67	9,12	10,11	9,83	12,03	9,98	9,11
Jastrzębie- Zdrój	5,31	6,13	7,84	12,07	10,25	9,88	10,54	8,86
Gliwice	5,60	5,58	9,24	10,22	11,06	9,82	9,46	8,71
raciborski	4,78	8,82	6,14	7,11	5,58	15,76	12,43	8,66
zawierciański	3,57	5,04	8,33	8,41	7,12	8,94	16,40	8,26
Sosnowiec	4,63	6,54	8,04	9,08	10,93	10,12	8,12	8,21
cieszyński	6,25	5,94	5,70	7,15	8,42	10,01	13,05	8,07
Śląskie	6,26	6,48	6,47	6,97	8,70	10,32	10,38	7,94
Chorzów	7,33	12,35	5,45	3,73	5,46	8,93	11,75	7,86
Mysłowice	2,33	8,12	7,94	5,68	7,85	7,11	13,40	7,49
Dąbrowa Górnicza	2,54	3,93	3,98	5,98	12,42	12,69	10,41	7,42
pszczyński	7,04	6,58	7,14	8,32	7,24	7,95	7,17	7,35
bielski	5,79	3,96	4,66	5,53	6,55	12,70	11,66	7,27
Katowice	6,06	4,68	5,49	6,78	7,32	8,09	8,83	6,75
Piekary Śląskie	4,74	3,36	4,19	4,31	6,75	7,43	13,05	6,26
Rybnik	4,02	5,09	5,54	5,95	6,55	7,55	8,66	6,20
Bytom	4,41	4,44	5,36	5,87	6,35	8,28	7,10	5,97
Zabrze	3,34	5,29	5,51	4,76	7,57	5,96	7,00	5,63
Ruda Śląska	4,78	5,26	4,60	5,12	5,33	6,62	7,60	5,62
Świętochno- wice	1,60	1,67	2,19	10,62	4,39	5,44	6,36	4,61
mikołowski	3,59	3,40	4,01	3,20	4,16	4,18	6,81	4,19
Jaworzno	4,10	2,85	3,30	2,19	7,71	4,02	5,06	4,18

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Schemat 4. Relacje pomiędzy rangami miast względem udziału w majątku brutto przedsiębiorstw a nakładami inwestycyjnymi przedsiębiorstw

Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (udział w woj. śląskim)		Kierunek przesunięć strukturalnych		Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (udział w woj. śląskim)
Katowice	1.		1.	Katowice
Gliwice	2.		2.	Tychy
Dąbrowa Górnicza	3.		3.	Gliwice
Tychy	4.		4.	Dąbrowa Górnicza
Bielsko-Biała	5.		5.	Częstochowa
Zabrze	6.		6.	będziński
Częstochowa	7.		7.	Bielsko-Biała
Rybnik	8.		8.	Rybnik
Sosnowiec	9.		9.	Zabrze
Jaworzno	10.		10.	Jastrzębie-Zdrój
pszczyński	11.		11.	wodzisławski
mikołowski	12.		12.	Sosnowiec
Jastrzębie-Zdrój	13.		13.	Mysłowice
będziński	14.		14.	Chorzów
Ruda Śląska	15.		15.	zawierciański
Chorzów	16.		16.	cieszyński
Mysłowice	17.		17.	pszczyński
żywiecki	18.		18.	mikołowski
cieszyński	19.		19.	żywiecki
Bytom	20.		20.	częstochowski
zawierciański	21.		21.	Ruda Śląska
wodzisławski	22.		22.	tarnogórski
tarnogórski	23.		23.	bieruńsko-lędziński
bielski	24.		24.	bielski
gliwicki	25.		25.	Jaworzno
bieruńsko-lędziński	26.		26.	Żory
Siemianowice Śląskie	27.		27.	gliwicki
raciborski	28.		28.	Bytom
częstochowski	29.		29.	raciborski
lubliniecki	30.		30.	lubliniecki
Świętochłowice	31.		31.	Siemianowice Śląskie
Żory	32.		32.	Piekary Śląskie
myszkowski	33.		33.	kłobucki
Piekary Śląskie	34.		34.	rybnicki
kłobucki	35.		35.	myszkowski
rybnicki	36.		36.	Świętochłowice

Źródło: opracowanie własne, dane źródłowe pobrane z www.stat.gov.pl

Średnia stopa inwestycji przedsiębiorstw województwa śląskiego w latach 2002-2008 wynosi 7,94%. Powyżej tej średniej znajdują się powiaty: częstochowski, Tychy, Żory, rybnicki, Bielsko-Biała, kłobucki, żywiecki, będziński, lubliniecki, myszkowski, bieruńsko-lędziński, wodzisławski, tarnogórski, Częstochowa, Siemianowice Śląskie, gliwicki, Jastrzębie-Zdrój, Gliwice, raciborski, zawierciański, Sosnowiec, cieszyński.

Do grupy powiatów ziemskich, które w wojewódzkim układzie odniesienia ponadprzeciętnie wzmacniają swoją bazę ekonomiczną należą: będziński, wodzisławski, częstochowski, zawierciański. W miastach wzmocnienie tego rodzaju można odnotować w: Tychach, Częstochowie, Jastrzębiu-Zdroju, Mysłowicach i Żorach.

Do grupy miast i powiatów ziemskich, które w relatywnie niskim stopniu odtwarzają swoją bazę ekonomiczną należą miasta: Świętochłowice, Siemianowice Śląskie, Bytom, Jaworzno, Ruda Śląska oraz powiaty: mikołowski i pszczyński.